

Az ERTI 1974. évi kutatási eredményei a Tudományos Tanács előtt

Az Erdészeti Tudományos Intézet éves eredményeit a Tudományos Tanács keretében bocsátja rendszeresen a szakma prominens képviselőinek bírálatára. A Tanácsnak idei első ülésén dr. Keresztesi Béla intézeti főigazgató elnöklete alatt a feladatvezetők számoltak be a kutatási területükön elért főbb eredményekről.

Dr. Járó Zoltán főigazgatóhelyettes a lombfa termesztésre vonatkozó eredmények közül kiemelte a nyáarak kimondottan hazai viszonyainknak megfelelő termesztési módszereinek kialakítását. A kísérleti területek, az összehasonlító faállományvizsgálatok és az országos nyárfelvételek adatainak felhasználásával a korai, óriás, olasz és fehér-szürke nyáarakra fatermesztési modelleket készítettek. Ezek a véghasználati célállomány típusra vonatkozóan hat fatermési osztályra adják a célszerű telepítési hálózatot, nevelővágási rendszert és a véghasználati törzsszámot. Eredményekről számolt be a nyár fajtaválaszték bővítésének lehetőségeit illetően is. Jó reményekre jogosít több *P. deltoides*, *P. x euramericana* és *P. deltoides* x *P. nigra* klón mind a fatermés mennyisége és térfogatsúlya, mind a betegségekkel szembeni ellenállóképesség, egyes esetekben a korai parásodás folytán a vadtól való eredményesebb megvédhetőség tekintetében.

Dr. Pagony Hubert az Erdővédelmi Osztály vezetője beszámolóját ugyancsak a nyárakkal kezdte. Az 1990-ig terjedő időszak termesztési prognózisának előkészítésére országos egészségügyi felvételt végeztek. Ennek során a vadkárra és a kéregfekély okozta károsításra legérzékenyebb az óriás nyár. A xilofág rovarkártétel legerősebb a korai nyáron. A pangó vizet legkevésbé az olasz nyár tűri. Az egyéb fajok tekintetében értékes eredmények születtek a tölgy-sodrómolyok kártételének, faji összetételének, életmódjának részletes megfigyelése során. Ez jó alapot szolgáltat a megbízható prognózis, integrált védekezési eljárások kidolgozásához, ami végül is lehetőséget nyújt a kárnak megelőző jelleggel való elhárításához. A kitermelt tölgyfában 2—3⁰/₀-nyi kárt okozó szíjácskorhadás vizsgálata fontos összefüggéseket tárt fel a kitermelés időszakával és a kérgezetlenséggel kapcsolatosan. A vegyszeres védekezésre vonatkozóan a kísérletek még folynak.

Dr. Szász Tibor a Gazdaságtani és Munkatani Főosztály vezetője értékes előrehaladást adott számot az erdészeti gazdaságtani kérdések kutatása terén. Hozam-költség elemzés alapján megtörtént a leggyakoribb faállománytípusokra vonatkozóan az ökonómiai küszöbértékek meghatározása — vállalati szinten. A vizsgálat négy, illetve öt ökonómiai osztályt állít fel az árbevétel és a teljes önköltség alakulásának megfelelően. Jelenleg az aktuális állapotot rögzíti, a jövőben a potenciálisra irányul a kutatás. Jelenleg érdeklődés kíséri „A fakitermelési tevékenység vállalati szintű utókalkulációja” címen folyó és erősen előrehaladott kutatómunkát. Ennek során országosan egységes információs rendszerben lépcsős fedezeti költségszámítás egységes értékelés valósul meg.

A már korábban kialakított elvi és módszertani alapok szerint kidolgozták a Főosztályon gyertyánra vonatkozóan a méretcsoportos vágásbecslési és választéktervezési eljárást. A kialakított tájékoztató mutatókkal a vágásra kerülő faállomány fatömege a választékok mérethatáraihoz jól illeszkedő méretcsoportokra bontható. Ezekben a csoportokban az egyes választékok az adott körülmények között leggyakrabban termelhetők. A kitermelés vonatkozásában műszaki teljesítményvizsgálat eredményeivel alátámasztott javaslatokat tettek a műszaki

megoldások fejlesztésére, a fizikai munka nagyobb hányadának a felső rakodóról az alsóra, ipari körülmények közé helyezése nagyobb mértékben. A feldolgozás tekintetében a kutatómunka a tölgy, bükk és cser után most az egyéb fafajokra terjedt ki és a részletes elemző munka eredményeként javaslatok születtek a nagyobb kihozatalt adó rönkosztályozásra, a jelenlegi minőségi osztályozásnak egyszerűsítésére.

A munkaerőgazdálkodás terén tárt fel érdekes adatokat a Zalai EFAG-ban végzett hároméves vizsgálat. A fluktuáció eszerint zömmel a kedvezőtlen munkakörülményekkel és ezzel járó egészségügyi következményekkel kapcsolatos. Csökkenését a Gazdaság megfelelő bér- és törzsgárda szabályzat segítségével érte el. Kedvező hatással volt a dolgozókra az is, hogy az ERTI munkaegészségügyi csoportja valamennyi motorfűrészkészítőt rendszeresen megvizsgált és ennek alapján hatékony intézkedések születtek a munkakörülmények javítására. Jelen-tősen javítja a munkasegészségügy helyzetét a járványos agyvelőgyulladás megelőzésére szervezett védőoltás-akció is.

Dr. Szepesti László főigazgatóhelyettes ismertetésében rámutatott arra, hogy a Műszaki Fejlesztési Osztály folyamatban levő munkái nagyrészt 1975. évben zárulnak és idén készülnek nagyobb szabású, átfogó jelentések az elért eredményekről. 1974-ben a vékony és nehezen értékesíthető fatömeg felkészítését alapozó vizsgálatokról készült jelentés. Eszerint 1990-ben várhatóan 1,3 millió m³ gyenge minőségű és 0,6 millió m³-nyi vékonyfát kell ipari feldolgozásra alkalmassá tenni. A felkészítés alapkövetelményeit rögzíti a jelentés.

Dr. Solymos Rezső a Fenyőtermesztési Főosztály munkájával a fenyőcélprogram keretében elért eredményeket ismertette. A fenyőtermesztést népgazdasági szintű jövedelmezőséggel indokló módszer kialakítása során a jövedelmezőségnek kamatos kamattal való számítási módszere nyert elfogadást. Ökonómiai küszöbként a vertikumban 2%-os kamatlábat — mint jövedelmezőségi mutatót — elérő termesztést határozták meg. Ez erdei- és feketefenyő esetében egybeesik a rendeletileg megállapított ma érvényes küszöbértékekkel, lucfenyő esetében pedig a küszöbnek a fatermőképességi nomogramon 4-gyel jelzett osztályra való csökkentését kívánja. A maximális jövedelmezőséget célzó pénzügyi vágáskor alkalmazásával — melyet előzetesen egybevetettek a műszakival is — megtörtént a fenyős felújítás, majd ehhez kapcsolódóan az állományátalakítás regionális tervezése.

A fenyőnemesítés terén főleg utódvizsgálatok folytak. Ennek alapján például a jelenleg köztermesztésbe kerülő 'Cikota-I' szelektált klóncsoportra 10⁰/₀-ot jelentősen meghaladó hozamnövekedés mutatható ki. A soron következő szelekció ezt további 15—20⁰/₀-kal növelheti. A végzett ellenőrzés azt mutatja, hogy a figyelembe veendő tulajdonságok klónjellemzőek, tendenciájukat klónként megtartják. A genetikai erőforrások megőrzése, gazdagítása terén és a fatermésnek növelésében nagy jelentőségű a 1100 származást magábanfoglaló lucfenyő kísérleti telepen tett megfigyelés, hogy a Bihar-hegység és a Keleti Kárpátok származási körzetei kiemelkedően jók. Ez fontos útbaigazítást ad fenyőmag importunk irányításához.

A különböző tápanyagoknak a fába történő beépülésére irányuló vizsgálatok már jó alapul szolgálnak a tápanyagutánpótlás megoldásához. A vizsgálat azt mutatta, hogy lucfenyő kitermelésekor foszforból és káliumból lényegesen nagyobb mennyiség kerül elvitelre, mint amennyi visszamarad. A telepítési hálózat tekintetében a zalaerdői, mintegy 15 éves kísérlet azt mutatja, hogy a 2,20 × 2,20 m-es adja a legnagyobb magassági növekedést. Termőhelyi és fatermési komplex vizsgálatok Vasban, Zalában jó támpontot nyújtanak a méretes anyag

termesztésére alkalmas termőhelyek meghatározásához. Az erdőtelepítések és felújítások gazdasági elemzése felhívta a figyelmet arra, hogy erdősitési eljárásunk általában kezdetleges. Költségei a területnagysággal fordított arányt mutatnak. Legmagasabbak a ráfordítások a 2,0 ha területnagyság alatt. A lejtős területek erdősitési technológiájának fejlesztése során kialakult a szélespadkás padkakészítő, egy váltvaforgató eke, műtrágyaszóró és porozó, valamint egy permetezőgép. Tovább fejlődtek a tuskózás nélküli erdősités eljárásai.

A fenyő fatermési táblákat követően elkészültek a súly-fatermési táblák és a mellmagassági átmérő-osztály táblázatok is. Faállományaink értékelésére faállomány értékelési táblázatokat készítettek, amelyek alapja a fakészlet és a mellmagassági átmérő. Új erdőnevelési eljárásokat dolgoztak ki a racionalizálás, az élőmunka szükséglet csökkentése érdekében. Közzétették az optimális törzsszámtartásra épített erdőnevelési modelleket, amelyek differenciáltan írják elő a nevelőágások alkalmazását. Elkészült a különböző termelési célra vonatkozó fenyőtermesztési rendszerek alapkonceptiója.

A beszámoló a Tanácsülés résztvevőiben élénk érdeklődést és számos reflexiót váltottak ki. *Fila József* a FAGOK közgazdasági igazgatója általános elismerését fejezte ki az előadottak felett. Valamennyi kérdést rendkívül aktuálisnak ismert el, ezekben a megoldások már egyre jobban kapcsolódnak és felkiáltójeles ajánlásokban csúcsosodnak ki. Elengedhetetlenül szükségesnek tartja, hogy a jelentésekben foglaltak a vezetés minden szintjén minél szélesebb körben ismeretké váljanak. Bejelentette, hogy a maga részéről a FAGOK vezetőségének legközelebbi ülésén már 12 kutatási jelentésben foglaltaknak bevezetésére kíván javaslatot tenni. Figyelmeztetett arra, hogy ki kell lépni az egyszerű közlés területéből és a tudományos felismerések gyakorlati alkalmazásbavételét utasítás jelleggel kell feladatá tenni. Aggályát fejezte ki a pénzértékbeni gazdasági számításokkal szemben és a termelési költségeket legállandóbban jellemző naturális mutatókkal való operálást ajánlotta. *Termann István* a Felsőtisza EFAG igazgatója csatlakozott Fila általános megállapításaihoz. Közelebbi érdekelttségét jelentette be a fahasználati utókalkuláció és a vékonyfa felkészítése terén elért eredmények részletesebb megismerésében. Égetően szükségesnek mondotta a munkaerőgazdálkodás javítására irányuló kutatást, mert élőmunkaerőben katasztrófálissá válik a termelés helyzete. Nincs semmilyen mód az élőmunkaerő hatékonyságának fokozására és lassan már a holtmunkával való pótlásának lehetősége is kérdésessé válik. Ez veti a fel gondolatot, hogy ne kényszerüljünk azonos intenzitású természeti tevékenységre minden erdőrezületben, tekintet nélkül annak termőképességére. Vegye figyelembe az erdőrendezés az elérhető fatermést is.

Strobl Kálmán a Faipari Kutató Intézet igazgatója az előtte szólókhöz csatlakozva felhívta a figyelmet arra, hogy a fenyő célprogramon belül a fenyőhelyettesítés kutatása teljesen ellátatlan. Ezt mielőbb az FCP Programbizottság elé kell tárnai. A fafeldolgozás tekintetében egyetértett a jelenlegi minőségi rönkosztályozás módosításával, de ehhez megfelelő szabványmódosítást tart szükségesnek. A gazdasági vizsgáldást a forint helyett a szükségletkielégítésre, az importsökkentésre iparkodott terelni. *Dr. Káldy József* az Egyetem tudományos rektorhelyettese ugyancsak egyetértett az elhangzott általános megállapításokkal és a kutatási eredmények realizálásához rendszergazdák létrehívását ajánlotta. Fel kell gyorsítani az eredmények hasznosulását. Ehhez hatékonyabbá kell tenni a publikációt is. *Dr. Tóth Sándor* MÉM főosztályvezető a fafeldolgozás megfelelő fejlesztését sürgette, mert megengedhetetlennek tartotta, hogy a megtermelt, sőt kitermelt fa jelentős része megfelelő ipari kapacitás hiányában vesszen el. Az

erdősítésekre vonatkozóan elhangzottakhoz kapcsolódva az ágazatirányítástól követelte, hogy az állami támogatást használja fel komplett technológiai láncok kialakítására a folyamatok részbeni korszerűsítése helyett. *Barányi László* a Kiskunsági EFAG igazgatója meglegedését és szoros érdekelttségét fejezte ki a beszámolóknak megismertekkel kapcsolatban. Őt is elsősorban a fahasználati utó kalkuláció, a vékonyanyag hasznosítása, az ökonómiai értékelés eredményeinek részletesebb megismerése érdekelné, valamint a fenyőcélprogram teljes anyaga. Lehetőséget kért arra, hogy ezekhez hozzájuthasson és a vezetése alatt álló szakemberek minél szélesebb körével megismertethesse.

A hozzászólásokat megköszönve *dr. Keresztesi Béla* bejelentette, hogy a kutatási eredményekre az ülés ismertetésével AZ ERDŐ-ben felhívja a figyelmet. Köztudatba hozza, hogy a jelentések teljes anyaga az intézet könyvtárában mindenkinek rendelkezésére áll és az illetékes kutatók örömmel adnak bővebb felvilágosítást.

A tanácsülés méltó keretét felhasználva az Intézet főigazgatója bemutatta a MÉM, valamint a KISZ és az OEE által meghirdetett ALKOTÓ IFJÚSÁG című pályázatra beérkezett műveket és kihirdette az első lépcsőbeni értékelés eredményét. Több, nagyobb intézményt megelőzve összesen hét, meglepően színvonalas pályamunkát nyújtottak be a fiatalok. A házi értékelés a következőképp sorolta a műveket:

- I. díj: Juhász György, Posta József, Szilágyi Attila, Verbay József: Levegőszennyezett területeken végzett vizsgálatok.
- II. díj: Gólya János, Szalay Károly: Hálóstervezés erdőgazdasági alkalmazása.
- III. díj: Lajtai Csabáné, Vincze József: A különböző földjáradék egyes kérdései.
- IV. díj: Berényi Gyula: Akkumulátoros célfénycsapda.
- IV. díj: Koren Eszter: A talaj felvehető foszfortartalmának vizsgálata.

A fiatal kutatók, ambíciós technikusok ilyen komoly jelentkezése a legszébb reményekre jogosít a szakember utánpótlás, az Intézet munkájának jövőbeni folytatását illetően. A sikerélménytől fénylő, fiatal arcok kedves színpoltot képeztek a problémákkal terhes ülésen.

Jérôme René

Az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítást és Vásárt 1970-ben hozott kormányhatározat értelmében öt-évente — a népgazdasági tervciklusok utolsó évében — rendezzük. Ez idén egy-millió látogató előtt kívánja szemléletessé tenni azokat az eredményeket, amelyeket élelmiszer- és fagazdaságunk hazánk felszabadítása óta eltelt 30 év alatt elért, valamint a feladatokat, amelyeket a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának irányelvei az ágazat számára meghatároznak. A szakmai bemutató két jelentős újságot ígér az erdőgazdaságnak: megismertet az amerikai kooperációval készülő 240 lóerős RÁBA-STEIGER új nagy traktorunkkal és újra ösztönözni kívánja a szerfás, valamint a ragasztott faszervezetes mezőgazdasági építkezést.